

SAE vs. Tin Ujević

Igračka vjetrova

(Tin Ujević)

[...]

Leti ko lišće što vir ga vije,
za let si, dušo, stvorena;
Za zemlju nije, za pokoj nije
cvijet, što nema kor'jena.

Ne dam vihoru*

(Sven Adam Ewin)

A ja ću, Tine, priznat pred svima
Da nisam stvoren za taj let.
Ja sam ti onaj što korijen ima,
Duboki korijen, za me svet.

Taj korijen seže do tebe, Care,
I do pjesnika naših svih.

* Sonet »Ne dam vihoru« posvećujem Matici hrvatskoj, uz 175 godina brižnog bdijenja i skrbi nad najljepšim jezikom na svijetu – hrvatskim.

Jer vi mi hranite kapilare,
U svoje pjesme ja vas skrih.

Pa neka puše. Pa neka kosi.
Pa nek' je vihor, nek' je Bog.
Ja ne dam vjetru da lišće nosi
Jezika milog tvog i mog.

To ću reći, pa bilo komu,
Na svom jeziku. Hrvatskomu.

Oproštaj od Tina Ujevića
(u današnjoj transkripciji)

Zbogom, ajkule, zbogom, psine!
Što me gledate? Što ste stali?
Zbogom, Marule. Zbogom, Tine.
I svi ostali zaostali.

Posadili smo nagaz-mine
I poduzeli što smo znali.
Sahranili smo veličine,
Sad pjevat ćemo i mi mali.

Vaše stihove ždere vrijeme;
Vaša imena pere kiša;
Afertilno je vaše sjeme.

Vaša metrika sve je tiša;
Istrijebit ćemo vaše pleme;
Uostalom... ma tko vas šiša!

154 soneta

Williamu Shakespeareu

Tebe svi znaju! Ti si veliki William!
(Škicnem na Wiki i sve o tebi doznam.)
Tebe svi znaju, jer ti si tako diljem!
A mene nitko... Ni sam sebe ne poznam.

Ja jedva pjesnik, a ti ovjenčan slavom!
Tebe vole, a ja sam gotovo štetan.
Ja ljubim ženu, ah, prekrasnu u plavom,
A ti si malo... (smijem li?)... bivalentan!

Od slatkog vrhnja književnog duha svijeta
Ti si sebično poskorupio maslo!
A ja od tvojih genijalnih soneta
Sa strahom uzeh... tek gornji broj za naslov.

Al' neka usnem od otrovnice zmiје,
Ako je bilo i zeru aluzije.

Dobra pjesma

Dobra je pjesma pomalo luda,
Tuče te ritmom, temom, tonom.
Ona je puna skrivenog bluda,
Ona te snubi feromonom.

Dobra te pjesma nasmrt potrese
Strofom i stihom. Čak i slovom.
I ubije te, to zato što se
Hrani očajem i otrovom.

No ovu pjesmu (ah, ništa nova)
Ocijenit ćeš sa: vrlo slabo.
A ja ti kažem: pjesma je ova
Navodilo za uporabo.

Ona je samo verbalni siže
Za Onu Pjesmu koja stiže.

Umirem miran

*Na svom koncu, mjesto u prah,
prijedi sav u zvijezde!*

(Antun Branko Šimić)

Umirem.... Traje popodnevna siesta.
Gladne sinapse za biostrujom vrište.
Zapljuskuje me daleka, divlja zvijezda,
Što svodi račun sa svojim ishodištem.

Dok ja umirem, u jednoj mojoj sômi,
Sred prokazane želatinozne mezgre,
Zbog odmazde: povampireni atomi
Siluju nultu točku vlastite jezgre.

Umirem miran. Zvone nebeska zvona.
(Konačno da me prastare zvijezde nađu.)
Te bivše zvijezde, poslije silnih eona,
U meni svoju prepoznale su građu.

Opet sam zvijezda! U zagrljaj mi sada,
Ko zvijezda zvijezdi, zvijezda za zvijezdom pada.

Bila si rijeka

Kružili smo dugo jedno oko drugog.
Ja bio sam dobar. Ti bila si dobra.
Jedno oko drugog kružili smo dugo.
Ja bio sam mungos. Ti bila si kobra.

Ujedi su naši sprva bili probni.
Ja bio sam hijena. Ti zvijer plavooka.
Virovi su tvoji za me bili kobni.
Ja bijah neplivač. Ti rijeka duboka.

Borba *lege artis*, govoreći pravno.
Ja bio sam Nemir. Ti bila si Tijelo.
Izvela si zahvat vrlo vodoplavno.
Ja bio sam mrtvac. Ti moje opijelo.

Sad sam na dnu tebe. Mrtav na te režim
Ispod mulja tvoga dok potopljen ležim.

O mojoj pjesmi

Malo je mrtva. Malo živa.
Nekad uspori, nekad nagli.
U magli, kao, nešto skriva,
A ničeg nema u toj magli.

Nekad je strašno svoje glava
Pa teče rubno, teče skrajno;
A onda kùljā kao lava
I ohladi se u slučajno.

Ponekad bude posve ista
Pa odmah zatim, poput kvanta,
Iz ničeg vrisne i zablista
Čistom strukturom dijamanta.

Ona je ekstra dobra, ali
U njoj mi uvijek nešto fali.

Vidimo se u paklu

Milku Valentu

Pratim tvoj vješti skalpel dok seciraš mrtvaca.
Vadiš mu srce. Mozak. Kompletna pluća. (S pleurom.)
Odvajaš upotrebljivo od onog što se baca.
I prođe šest minuta. Zbogom, neuro-neuro.

Ti pišeš kaligrafski, no hvataš me na foru,
Da omađijan buljim u stenografsku siglu,
A zaskačeš me s nožem u mračnom haustoru,
Da uredno ti platim dok prodaješ mi ciglu.

Vidimo se u paklu! U ringu. Oči u oči.
Onako ljudožderski. Bez pjesničke taštine.
Ti sa skalpelom kaosa. Ja s voćkom poslije noći.
Vidimo se u paklu. Uz miris ljudetine.

No nemoj smetnut s uma što piše na mom sajtu.
Da ja sam prvak Pakla u borbi u kejdž-fajtu.

Na korzu

Ja šecem korzom. Pjesnik sam od formata,
Ali me trema od dobre pjesme hvata.
Pjesma je breza. (*Oduvijek ima veza,
Frivolnih veza između njih i breza.*)

Slab sam na dobru pjesmu kao na ženu;
Ja čim je vidim, padnem na karmu njenu.
Priđe, trepće, smješka se, guguće, prede,
Uspije uvijek stihom da me zavede.

Pjesma to znade: bilo kamo da hoda,
Kao pudlicu na povodcu me voda.
I tako znamo dugo šetat u cugu,
Sve dok u šetnji ne spazim pjesmu drugu.

Tada se prosto (između oba vampa),
Dogodi brza, sa povodcima, trampa.

Naricaljka

Mi grlimo se hladno,
A ljubiti smo se htjeli.
Mi propadamo na dno
Otkada smo se sreli.

Na našoj zadnjoj rampi
Već spustila se brklja.
Ja koljem te. U trampici
Ti meni režeš grkljan.

I srce nam je prazno.
I rvemo se nijemo.
I posve nam je jasno
Da skoro umrijet ćemo.

I bodemo se divlje,
Da umremo što življe.

Sonet o smrti

Smrt je moj skelet. Moje meso. Salo.
Organi moji njom su poduprti.
Bacim li pogled strogo u zrcalo,
Rub moga tijela rub je moje smrti.

Spazim je načas, kada silom grubom
Zrcalo zdrmam pa se rub udvoji.
No smrt se odmah poravna sa rubom
Pa s tijelom (opet) poravnata stoji.

Od svog začeca zaražen sam smrću
I ona crta granice mog rasta.
Od moga tijela gradi sebi kuću,
Kad me nadržaste – riješi se balasta.

A onda traži ljubavnike treće
I ubaci se u novo začecje.

Stephen William Hawking

Ta tvoja patnja! Bolest. Puzanje. Jelo.
Ta tvoja bitka za svoje i tuđe leno!
Ako je đavolji hir to naše tijelo,
Mozak bez tijela, ah, zvuči božanstveno!

Što će nam tijelo koje propada, stari!
(U tome svi se slažemo više-manje.)
I sam je Gospod bestjelesan ustvari!
Biti bez tijela idealno je stanje!

Tvoja misao leti, a tijelo pada!
(Sumnjaš da Tijelo hodalo je po vodi!)
Možda ga mrziš. Možda razmišljaš: a da
Blistavi mozak tijela se oslobodi?

No tko bi bio Kajin, a tko tek Abel,
Ako ti mozak prikopčaju na kabel?

Ciganin

Zbunjen naslovom, moje sonete čitaš
(Ti znaš da pišem isključivo *pro bono!*),
Na kraju, zbunjen, sklapaš knjigu i pitaš:
Što je to sonet? Kažem: to ti je ono:

Kad sviram isto po stoti put, a zatim
Jedno te isto... u isto kopipejstam
Pa to sviram na isti način (da skratim),
S četiri harme uz isti ritam – estam.

Međutim, dragi, moraš priznati i sam,
Da po sonetu volim razliti tintu!
Ne pišem notno. Ja akademik nisam!
Ja sam Ciganin. Ja sviram po instinktu.

Vrcne li pritom poneka iskra duha?
Reći će oni koji imaju sluha.

Kos

Prekide pjesmu. I to iznenada!
Više ne zviždi. Više ne ćarlija.
Već cijelo ljeto šuti, ali sada...
Toliko šuti da se brinem i ja.

S proljeća što će? Kad sunce prosija?
Što će bez pjesme? Čemu da se nada?
Prokleta, glupa, ptičja afazija!
A zima stiže. Žuto lišće pada!

Sada se skriva. Skriva, jer se stidi!
(Ako se sazna – bila bi to strava!)
Dok s grana pljušte karotenoidi,

On žutim kljunom, umjesto da spava,
Po cijele noći (da nitko ne vidi)
Rezervnu pjesmu... tiho upjevava.

Posljednji Mescalero

U mojoj duši (bio sam Indijanac),
U mojoj duši tiho su tekli dani.
Jutros ujaha u moju dušu stranac!
Opaki stranac! A nisko opasani!

Odjednom (valjda od posljedice stresa!),
Ja uzeh strijelu, ja uzeh pušku dugu
I oko njega, izbezumljen od bijesa,
Ja kričao sam i jahao u krugu.

Kad pogodi me (što nije ništa nova!),
Ja rekoh: stranče, uzmi orlovo pero,
Na grob napiši (nek' budu crna slova):
Ovdje počiva posljednji Mescalero.

*U krugu jašuć on je pogođen pao,
Jahati kružno bješe sve što je znao.*

Tužaljka starog Grka

Apolon šalje strijelu u moju petu;
Atenu rađam kao gravidna muha;
Sunce mi topi vosak s krila u letu;
Nikako kamen da doguram do vrha;

U vodi, voću, a vječno gladan, žedan;
Oči si kopam sa Jokastinom kopčom;
Htjedoh najljepšu, ja, hrom i neugledan;
Leđa mi bolno stenju pod Teškom Pločom;

U postelji sam, kraćoj za pola metra;
Kutija zala samo još nadu krije;
Gladni orao slijeće na moja jetra;
Sinove sa mnom dave goleme zmije;

No sve bih lako, da mi najdraža žena
Mojom greškom ne osta... u carstvu sjena.

Tigar

Htjeli su znati: kad ubace me tigru,
Što će se zbiti u tom kavezu uskom?
Ja sam ušao i prihvatio igru
S beskrajnom tugom u oku svojem ljudskom.

Strašni je tigar iz mračne, divlje šume
U tome času još ležao na boku
I tiho režeć pogledavao u me,
S beskrajnom tugom u svojem zvjerskom oku.

A kad je potom, uz žamor sa svih strana,
Digao se i krenuo prema meni,
Čulo se samo disanje kamermana
I jedva zatumljen krik u jednoj ženi.

A on je mirno svojem tužnom drugu
Sjeo do nogu... Tuga poštuje tugu.

Branko Miljković vs. Ivan V. Lalić

Tko ono reče: »*godina visi*
Poput pauka na jednoj niti«?
Tko bi to bio?... Laliću, ti si?
Ako i nisi, mogo bi biti!

Tko reče netom rođenom sinu:
»*Pamćenje tvoje lakše od munje!*
Reći hleb hlebu i vino vinu«?
Mogo bi biti (uz malo sumnje!).

Tko reče: »*smrt ima lepu senku*«?
Laliću, ti si? Jesi li?... Ili,
Ili ja okusih Letu rijeku,
Iz koje vodu oba smo pili!

Ti šutiš! Po tvojoj šutnji sudim:
Da snivaš... *I uzalud te budim.*

Mor i mjesečina

Đuri Sudeti

Mjesec mi se blijedi oko kuće skita,
Da li da mu otprem... il' ne otprem prozore?
Čuo sam ga noćas. Baš su negdje žita
Spremala se krišom da do jutra dozore.

Izlazim... A s neba sedam kobnih znakova
Saspe mi na tjeme salvu uzastopnu.
Zašto (pored sedam razgorenih makova)
Blijedi Mjesec njuši moju plućnu opnu?

Ja zaigram s njime majstoricu zadnju,
Pobjednika nema, a skoro će zora.
Igra se u moje zubalo na pladnju:
Izgubim li, on me pretvara u Mōra.

Kod servisa drugog izdali me nervi:
Igrao sam aut. Mjesec je na servi.

Pjesnik

Pjesnik je čudo: zbori na Gori.
Pjesnik je sanjar: hoda po vodi.
Pjesnik se ne gradi. On se stvori.
Pjesnik ne postaje. On se rodi.

Kad pjesnik šuti, tad nebo gori.
Veći je kada nije u modi.
Kad svi se predaju, on se bori.
Pjesnik tamnuje i na slobodi.

Pjesnik te neće ostavit sama.
On je sa svima, a u samoći.
Ako ga lomiš, on tebe slama.

Kamo ti ne smiješ – on će poći.
Ma kakva da te okruži tama,
Pjesnik je svjetlost u tvojoj noći.

U gradu boli

U gradu boli i rastrganih snova
Nikoga nema da sanja u komadu;
U tome gradu baš nije ništa nova,
U snu izgubit – pa opet pronać nadu.

Jutros prolazim gradom. Ulicom lete
Premračni snovi. Njih nema tko da hvata.
Neki su ružni, a neki grubo prijete.
Ja ružne bacam. Skupljam snove od zlata.

No što ću s njima? Još pola grada drijema.
Ja bih da ih vlasniku vratim... I zato
Kucam... Međutim vlasnika više nema;
Oni su mudri pa traže dnevno zlato.

A ja još hodam... Ima li ikog luđeg:
Da hoda u snu, prebogat zlata tuđeg?

Himna mom egu

Sa suncem u kosi, u ruci sa Lunom.
S kvazarom na usni, s maglicom u oku.
Na glavi sa Gemmom i Sjevernom krunom.
S materijom tamnom u svom krvotoku.

S tijelom usred kojeg crna jama zjapi,
U kojoj se rađa Ishodište Uma.
S maternicom punom koacervat-kapi,
S jekom zaostalog pozadinskog šuma.

S pulsarom u srcu. Sa zvijezdom sred čela.
Mjesto plućnih krila – galaksije dvije.
U mozgu sa praskom Prvog Prapočela,
Ja sjedim na tronu Kralja Poezije.

Na znak moga žezla, s jezgrom punom slova,
S eksplozijom čeka moja Supernova.

Za spas sjećanja

Ja nag sam bio. I ti naga.
Ljubav smo vodili vrlo javno.
No sjećam li se toga, draga?
Iskreno... jedva. Bješe davno.

O, kako sam te volio, ljube!
Volio grubo. Volio zvjerski.
A uokolo zlatne bube
Gledale su nas voajerski.

Plakala si kad sam te tãko;
I izvela si kretnju naglu.
A poslije toga ja sam plako.
No sjećam li se?... Ko kroz maglu.

Sjećanje moje može spas'ti
Tek ponavljanje iste strasti.

Erotomanka

Vesni Parun

Bila je poetesa. Raskošne, k tome, ljepote.
Mi igrasmo se Kupida... I Erosa... I Amora.
Izmišljao sam igrice. I desete i stote.
No bila je i dalje frigidnija od mramora!

O pećini je pjevala. O maloj pliskavici.
Ja ništa nisam kužio. U me ništa da uđe.
Do mene nisu stizali njeni erotski krici;
A onda, izvan sebe, jednom joj rekoh, sluđen:

»Za tvoju crnu pećinu, sa izvorom i cvijetom,
Ja bit ću udav... Boa... Golema anakonda!
Ah, priđi mi i šapni, tom svojom usnom svetom,
Trebali, bit ću za te – dubinska akva-sonda!«

I Vesna šapnu nježno, dok tijelo strast joj zračilo:
»Ah, budi sonda, Svene! Ma što god da to značilo.«

Pjesma na vodi

Pišem prstom pjesmu na vodi,
Napišem redak... Iza njega
(Tek što se redak drugi rodi)
Voda se smiri... Izbriše ga!

Sačekam (kad je posve tiha)
Pa opet pjesmu prstom pišem,
A kada složim dva-tri stiha,
Ona ih savni i izbriše.

A ja joj kažem: »Slušaj, stara,
Ti me frustriraš da bih plako!
Zašto za pjesmu nemaš dara
I zaboraviš je tako lako?«

Voda stane... Više ne teče.
I naizust mi pjesmu reče.

Odlazak

Pred ogledalom sjedi. I češlja kosu sijedu.
Pa naglo baci češalj... I promijeni se očas.
Ja je upitam brižno: »Nešto nije u redu?«
Čudno! Ona mi reče – da otići će noćas.

Gdje da te nađem, draga? Ona reče sa smiješkom:
»Na livadi pod rosom. Ako ustaneš rano!
Ako prespavaš, dušo, onda pod bijelom trešnjom!«
Ja se probudim sutra, a jutro prespavano.

Ja na livadu trčim. Nešto se strašno sprema.
Sve kapi rose već je popilo sunce žedno.
Hitam pod bijelu trešnju... Ni tamo drage nema.
Tek s grane trešnje bijele – gleda me oko ledno.

Poljubit htjedoh oko, ono me nije htjelo.
Samo je namignulo. I k suncu odletjelo.

Umjesto bilješke o piscu

(Soneti!) Nagnut nad njih,
Ti ih s naporom čitaš.
S prvog skočiš na zadnji,
Pročitaš pa se pitaš.

Pitaš kakav sam bio?
Ko i ti! Bijah stvaran!
Mnogo sam toga htio
Pa bio razočaran!

Dijete sam, a starmalik,
Star sam, a dijete osto!
Ja sam na tebe nalik,
Gotovo pa sto posto!

I kao i ti, dijete,
Ja ne volim sonete!